

Sámekonferánsa Ávágis 2004 - cealkámušat

1. Lieggasut Árktis – dál lea áigi dahkat juoidá
2. Cealkámuš ON:a álgoálbmogiid vuoigatvuodaid julggaštusa birra
3. Cealkámuš riikkaidgaskasaš álgoálbmotbarggu birra
4. Cealkámuš boahttevaš sámi ovddastumi birra ON:a Álgoálbmotáššiid Bistevaš Forumas (UNPFII)
5. Cealkámuš Finnmárkkulága birra
6. Cealkámuš áhpevalljodagaid birra
7. Cealkámuš bohccuid guohtoneatnamiid birra
8. Cealkámuš oljo- ja gássabohcciid huksemis Guoládatnjárggas
9. Cealkámuš sámejiela ja sámi kultuvrra birra
10. Cealkámuš Sámi Allaskuvlla birra
11. Cealkámuš SameNeta ruhtadeami birra

1. Lieggasut Árttis – dál lea áigi dahkat juoidá

Sámiid 18. konfereansa lea sakka fuolas Árttalaš Ráđi dálkkádatraportta (Arctic Climate Impact Assessment, ACIA) dutkanbohtosiin. Raportta mielde Árttisa temperatuvra loktana gaskamearálaččat 3-7 gráđa čuovvovaš čuođi jagi áigodagas. Dát dramáhtalaš rievdan čuovvu olbmo doaimmain ja váikkuha vuosttasin Árttisis.

Duohtavuohta, ahte olbmo doaimmat rievdadit nu dramáhtalaččat globála birrasa, gáibida doaimmaid dalán. Sámiid 18. konfereansa oaivvilda, ahte dálá dálkkádatrievdamat leat olles olmmošgotti hástalusat, iige leat vejolaš prioriseret našuvnnalaš dahje guovllulaš oaiviliid, ja dat gáibidit dalán doaimmaid buot vejolaš dásiin.

Áibmonuoskumat

Áibmonuoskumat, earenoamážit CO₂, leat váldosivat dálá dálkkádatrievdamiidda. Buot ovddásvástideaddji stáhtat ja riikkaidgaskasaš ásašusat galget bargat dan ovdii, vai áibmonuoskumat duođaige geahpiduvvojit ja Kioto soahpamuša ulbmilat leat dás unnimus ulbmilin.

Ođđa energijagálduid ferte geavahit hilidioksidalágan energijagálduid nugo oljju, gássa ja čađđa sadjái.

Vuoigáiduvvan

Árttisa biras lea jo rievdan. Jieknarádji lea sirdámin. Ordárádji lea sirdášan davvelii. Mearračázi temperatuvrra loktana ja bievlaáigi guhkku.

Dát rievdamat váikkuhit hearckes árttisa ekosysteemii olmmošgotti historjjás jođánis fárttain ja árttalaš álbmogat šaddet vuoigáiduvvat ođđa luonddudiliide.

Kolonialisttalaš historjjá mielde árttalaš álgoálbmogat leat earenomáš rašit dáidda dálkkádatrievdamiidda. Min kultuvra ja eallin leat vuoigáiduvvan davi ekosystemaide ja dáid dálkkádatrievdamiid manjis čuovvu rievdamat gusket midjiide álbmogin.

Sámi álbmot lea gárvvis váldit ovddasvástádusas vuoigáiduvvamis ođđa luonddudiliide ovttasráđiid stáhtaiguin. Seammas gáibiduvvo, ahte stáhtat váldet ovddásvástádusa áibmogássaidd nuoskumiid geahpideamis ja ovttas álgoálbmogiiguin álggahit konkrehtalaš proseassaidd áibmonuoskumiid negatiivvalaš váikkuhusaid loahpaheami joksamii.

Dieđut

Sámiid 18. konfereansa gáibida, ahte stáhtat ovttasbarggus álgoálbmogiiguin vuoruhit dieđiheami daid dieđuid birra, mat leat Árttisa dálkkádatrievdamiid birra. Jus olbmui ii leat diehtu, das ahte olbmot dagahit dáid dálkkádatrievdamiid, de ii sáhte leat mielde ságastallamin doaibmaibijuin.

Dutkan ja čuovvun

Sámiráđđi gáibida, ahte Árttisa dálkkádaga dutkan ja čuovvun ovddiduvvo ovttasbarggus Árttisa álgoálbmogiiguin. Diehtu galgá leat fidnemis dálkkádatrievdadeami birra sierra

guovlluin. Sámiid 18. konfereansa hálida giitit Árktalaš Ráđi ovttasbarggu ovddas álgoálbmogiiguin ACIA dálkkádatdutkanama olis ja konkrehtalaš vuohttimis. Dát lasiha raportta árvvu ja seammás ferte giddet fuobmášumi daidda čuovvumiidda, maid rievdamat dagahit ovttaskas álgoálbmogiidda Árktisas.

2. Cealkámuš ON:a álgoálbmogiid vuoigatvuodaid julggaštusa birra

Sámi álbmot ja dan ovddasteaddjit leat 1980-logu rájes oassálastán aktiivvalaččat ON:a doaimmaide, man lahttoriikkat ja máilmmi álgoálbmogat sohpet ON:a julggaštusas, mii guoská álgoálbmogiid olmmošvuoigatvuodaid ja vuođđovuoigatvuodaid. Sámiid 18. konfereansa geardduha, ahte sámeálbmot šaddá bargat buot dan ovdii, vai joksat ovttaielalašvuođa álgoálbmotjulggaštusas, mii vuođđuduvvá čuovvovaš vuođđojurdagiidda:

- **Álgoálbmotjulggaštus nanne, ahte álgoálbmogis lea iešstivreenvuoigatvuohta nu mo eará álbmogiin**
- **Álgoálbmotjulggaštus galgá nannet álgoálbmoga vuoigatvuođa iežas árbevirolaš eanan- ja čáhceguovlluide ja luondduválljiide**
- **Álgoálbmotjulggaštus galgá vuođđuduvvat dasa, ahte áddejuvvo ja dovddastuvvo, ahte álgoálbmoga vuoigatvuođat leat kollektiivavuoigatvuođat**
- **Álgoálbmotjulggaštus galgá deattuhit dan, ahte álgoálbmogis, man árbevirolaš ássanguovllus mannet riikkaid ráját, lea vuoigatvuohta sealluhit ja ovddidit iežas servodaga oktan álbmogiin das beroškeahhtá, makkár rájáid earát leat ráhkadan**

Sámiid 18. konfereanssa gávnna, ahte ráđđádallamat álgoálbmotjulggaštusa hárrái leat dál loahpa guvlui mannamin. Álgoálbmotjulggaštusbargu lea guhká ovdánan njozet, muhto mannan jagiid áigge ja earenoamážit maŋemuš čoaččimis čakčamánu ovdánuvvui bures. Sámiid 18. konfereansa gávnna, ahte dát ovdánanlávkkat leat stuorámuš oasis sámeovddasteddjiid bohtosat. Sámiid 18. konfereanssa ávžžuha dan dihtii Sámiráđi ja dan ovddasteaddjiid:

- **Vuoruhit barggu joatkima ON:as, vai dohkkehuvvo julggaštus, mii nanne álgoálbmogiid olmmoš- ja vuođđovuoigatvuođaid,**
- **Dahkat nu ollu go vejolaš ovttasbarggu eará álgoálbmogiiguin dán ulbmila juksandihtii,**
- **Leat nu aktiivalaš go vejolaš ja ovdanbuktit iežas evttohus Álgoálbmotjulggaštusas jus dat ovddida prosessa ovdáneami,**
- **Dahkat nu ollu go vejolaš ovttasbarggu Sámi Parlamentalaš Rađiin Álgoálbmotjulggaštusa hárrái. Sámiid 18. konfereansa gávnna, ahte dat ovddasteaddjit, mat ovddastit sápmelaččaid Álgoálbmotjulggaštusa bargujoavkkus, barget viidát oktašas sámeálbmoga ovddas.**

3. Cealkámuš riikkaidgaskasaš eamiálbmotbarggu birra

Sámiid 18. konfereansa hálida rámidit Ole Henrik Magga su buori barggu olis máilmmi eamiálbmogiid ovddas su jodiheaddjiáigodagas Permanent Forum of Indigenous Issues:is (PFII), dál go su jodiheapmi manná loahpa guvlui. Su čeahpes jodiheami bokte lea Magga addán Bistevaš Forumii alla ON-orgánan dan stáhtusa ja politihkkálaš deattu maid dákkár forum ánsása. Bistevaš Foruma bokte leat eamiálbmogat ožžon kánala ON-vuogádahkii alla dásis, mii ii ovdal leamaš.

Sámiid 18. konfereansa hálida goitotge cuiggodit dan ahte Bistevaš Foruma bargu lea unnán ruhtaduvvon. Norga lea juolludan ruđaid Forumii Magga jodiheamiáigodagas, muhto eanaš eará guovddáš olbmuid doaimmat lea ruhtaduvvon sámi organisašuvnnaid ja ásahusaid bokte, iige ollislaččat stáda ruđaid bokte, nugo lea dábálaš go Davviriikkat jodihit eará riikkaidgaskasaš bargguid.

Davviriikkat berrejit addit ruđaid Bistevaš Foruma eaktodáhtolaš fondii ja maid atnit iežaset riikkaidgaskasaš váikkuhanvejolašvuodaid oččodit eará stáhtaid maid veahkkin ruhtadit Bistevaš Foruma.

Davviriikkat berrejit maid eavttuid hága doarjut foruma dáhtu ahte foruma čállingoddái virggáiduvvojit eamiálbmogat, eaige beare hárvánan ON-diplomáhtat ja – byrokráhtat nu mo dál lea dilli. Lea maid dehálaš rekutterema ektui riikkaidgaskasaš eamiálbmotbargui ahte gávdnojit alladási virggit eamiálbmogiidda.

Sámedikkat ja Sámeráđđi berrejit bures ovttasbargat dainna ulbmiliin ahte ovdánahttit sámi riikkaidgaskasaš eamiálbmotgelbbolašvuoda ja váikkuheami, buorrin eamiálbmogiidda geain ii leat seamma dilli mo sámiin mii guoská cealkinfriddjavuhtii, sihkarvuhtii ja politihkkálaš stáđisvuhtii.

Vuodđun riikkaidgaskasaš doibmii galgá leat dat prinsihppa ahte eamiálbmogat maddái riikkaidgaskasaš dásis galget beassat iežaset eavttuid mielde bargat. Sámi oasálastit iežaset organisašuvnnaid bokte fertedit oažžut duohta oasálastinvejolašvuoda daid riikkaidgaskasaš proseassain ja ovttasbargoorgánain gos sin mielas lea lunddolaš. Sámi oasálastimii dáid proseassain ja orgánain ferte sihkarastojuvvot ressursat nu ahte lea vejolašvuolta iežaset eavttuid mielde oasálastit.

4. Cealkámuš boahhtevaš sámi ovddastumi birra ON:a Álgoálbmotáššiid Bistevaš Forumas (UNPFII)

Sámeconfereansa sávvá Álgoálbmotáššiid Bistevaš Foruma buresboahán ja dohkalašvuodain fuomaša, ahte Forum juo vuosttaš doaibmaáiggis lea nagodan sajaiduvvot oassin ON-vuogadaga. Sámiid 18. confereansa buktá nana giitosiid Ole Heandarát Maggai buori barggu ovddas maid son, arktalaš guovllu áirrasin, Bistevaš Foruma áirrasin ja Foruma jođiheaddjin lea doaimmahan.

Ole Henrik Magga luohpá ON:a Bistevaš Foruma doaimmas 31.12.2004. Arktalaš guovllu ovddasteaddjin golbma jagi ovddosguvlui lea Aqqaluk Lynge, Ruonáeatnan inuihta. Jagi 2008:s lea fas áigi nomineret sápmelačča Bistevaš Forumii.

Sámiid 18. confereansa ávžžuha Sámiráđi, go dan áigái ollet, nomineret Lars Anders Baer arktalaš guovllu áirrasin Bistevaš Forumii 2008-2010 áigodahkii. Sámiid 18. confereansa oaivvilda, ahte Lars Anders Baeras lea buot dárbbalaš návccat buoremus lági mielde ovddastit sápmelaččaid ja eará arktalaš álgoálbmogiid Bistevaš Forumas. Lars Anders Baeras lea guhkes duogáš sápmelaččaid ja eará álgoálbmogiid vuoigatvuodaid ovddas bargamis, sihke riikka ja riikkaidgaskkasaš dásis.

Lars Anders Baer lea e.e. leamašan jođiheaddjin sáminuoraid organisašuvnnas, Sáminuoras váile 5 jagi ja lagabui 10 jagi jođiheaddjin Ruota Sámiid Riikkasearvvis. Son lea leamašan miellahtun Sámiráđis 1974 – 2000 áigodaga ja lea danin leamašan Sámiráđi jođiheaddjin njeallje áigodaga. Lars Anders Baer lea dál Ruota Sámedikki stivrajođiheaddji ja lea maiddái Sámi Parlamentaralaš Ráđi presideanta.

Lars Anders Baer lea leamašan stivralahtun WCIP:as 1980 – logus ja lei maid čoahkkinjođiheaddjin WIPO organisašuvnna vuosttaš čoahkkimis jagis 1998, gos lei fáddán álgoráhkadeaddji vuoigatvuodát ja álgoálbmogat. Son lea dál lahtun ON Álgoálbmogiid Eaktodáhtolaš foanddas. Lars Anders Baer lea maid mángii ovddastan Sámiráđi ja eará sámi ásahusaid ON:as ja eará riikkaidgaskkasaš oktavuodain. Obbanassiige dáidá Lars Anders Baeras leat nannosut máhttu ON ja eará riikkaidgaskkasaš barguin go earáin.

Sámiid 18. confereansa ávžžuha loahtpas, ahte Sámiráđi ohca doarjaga ICC:s ja eará arktalaš álgoálbmotorganisašuvnnain doarjut, ahte Lars Anders Baer nominerejuvvo arktalaš guovllu evttohassan Bistevaš Forumii jagi 2008 rájes.

5. Cealkámuš Finnárkkulága birra

Sámiid 18. konferensa deattuha Finnárkkulága hábmemis stuorrá mearkkašupmi dasa vai sihkkarastit sámi kultuvrra luondduvuođu ja hukset vuodu sámi eanan-, čáhce- ja mearraguovlluid hálddašeapmái.

Mearráduusat mat dahkkojit bohtet maiddái mearkkašit olu sámiide eará guovlluin ja álgobmogiid miehtá máilmmi.

Finnárkkulága váldoubmil ferte leat sihkkarastit historjjálaš sámi vuoigatvuođaid ja nu maiddái materiálalaš kulturvuođu.

Finnárkkuláhka ferte deavdit álbmotrievtti gáibádusaid stáđa geatnegasvuođain, mat gusket eamiálbmogiid vuoigatvuođaid čađaheapmái, dán oktavuodas maid identifiseret sámi vuoigatvuođaid ja guovlluid.

Sámi álbmoga iešmearridanvuoigatvuohta mielddisbuktá ahte Sámediggi ferte dohkkehit lága sisdoalu.

Dát eaktuda ahte Stuorrádiggi joatká šiehtadallamiid Sámedikkiin.

Finnárkkuláhka ferte sihkkarastit boazodoalu váikkuhanvuoigatvuođaid eanaviidodagaide ja dáhkidit boazodollui vejolašvuođa bistevaš ovdáneapmái.

6. Cealkámuš áhpevalljodagaid birra

Rittu olggobeale ja lagaš áhpeguovlluid valljodagat leat áiggiid čađa addán deahálaš ávnnaslaš vuoddu sámi kultuvrii. Dáid guovlluin maid sámit leat vásihan garraseamos dáruiduhttima. Dattetge sápmelaččat eai leat goassege addan dehe vuovdán earáide vuoigatvuodáid eatnamiidda, čážiide dehe luonddu valljodagaide. Sápmelaččaid oamastan-, hálđen- ja geavahanriekti bissu ain otnege nu go áiggiid čađa lea dahkan.

Sámiid 18. konfereansa šalloša, ahte vuoigatvuodát áhpevalljodagaide ja mearraguovlluide eai leat váldon mielde Norgga ráđđehusa Finnmárkkuláhka árvalussii, mii mearkkaša ILO-konvenšuvnna mearrádusaid rihkkuma. ILO-konvenšuvnna nr. 169 fátmasta lassin eatnanguolvuide, maiddá áhpevalljodagaid ja mearraguovlluid Sámis. Konvenšuvdna deattuha, ahte doaba “eananguovlluid” galgá maiddá fátmastit doahpaga “territoriaid”, mii gokčá oppalaš birra dain guovlluin gos álgoálbmogat orrot ja ellet.

Bajábealde ákkaid vuodul gáibida Sámiid 18. konfereansa vuosttažettiin, ahte sámiid vuoigatvuodát áhpevalljodagaide galget deattuhuvvot Finnmárkkulágas ja buot manjit áiggi láhkarivdadusain, go dakkár vuoigatvuodát leat deattuhuvvon ođđa sámi vuoigatvuodálávdegottis, mii bargá vuoigatvuodáiguin Romssas lulás.

Nuppadassii cealká konfereansa, ahte sáhtta čađahuvvot sierra láhkabargu sámiid vuoigatvuodáin áhpevalljodagaid hárrái. Ulbmil lea nannet sámi kultuvrra ávnnaslaš vuoddu e.e. áhpeálgoálbmotguovllu ásaheimiin nu ahte rikkaidgaskasaš konvenšuvnnat, nugo mat ILO-konvenšuvnna nr. 169, doahttaluvvojit ja ollášuvvojit.

Sámiid 18. konfereansa evttoha, ahte buhtalasat dasa, ahte sámiid vuoigatvuodát deattuhuvvojit lága bokte, de čađahuvvojit dakkaviđe doaimmat, main lea ulbmilin geahpidit dálá hálddáseami vahágiid.

Sámiid 18. konfereansa oaivvilda, ahte čuovvovaš doaimmat leat áibbas deahálačča:

- Gonagasreabbábivdin ferte lasihuvvot garrasit. Reappis lea ekologalaš roassun danin go guolit, botnedivrrit, deebot gillájit daid geažil sakka. Reabbábivdu berre lámččejuvvot báikkálaš guolásteddjiide, geat nu ožžot buhtaduvvot veháš vahágiid das go reabbá lea leavvan vuonaide.
- Sámi guolásteddjiid vuoigatvuodát galget deattuhuvvot go guolle-earit galget juhkkovuvvot. Dás berrejit maiddá álggáhuuvvot doaimmat, mat vuhtiiváldet vuoigatvuodáid vejolaš oljo- gássadoaimmaid oktavuodas Lufontas / Viesterálas ja Barentsábis.

7. Cealkámuš bohccuid guohtoneatnamiid birra

Sámiid 18. konfereansa lea sakka fuolastuvvan go boazodoalu areálat guoriduvvojit ain garraseappot go eará berošteaddjit bahkkejit daidda guovlluide ja das go boazodoalu vuoigatvuodát priváhta opmodahkii eahpiduvvojit.

Sámiid 18. konfereansa gáibida, ahte eiseválddit álggahit doaibmabijuid, mat sihkkarastet, ahte boazodoallu areálat ja vuoigatvuodát váldojuvvojit buorebut vuhtii go dál.

Sámiid 18. konfereansa gáibida maiddá, ahte gullelaš našuvnalstáhtat dáhkedit máksit goluid mat boazodoalus leat leamašan ja leat boazodoalu geavahanrievtti proseassain ja ahte eiseválddit dakkaviđe čađahit doaibmabijuid maiguin addet boazodollui ruovttoluotta massojuvvon guovlluid dahje daid sadjái addet sullásaš guovlluid.

8. Cealkámuš oljo- ja gássabohcciid huksemis Guoládatnjárggas

Sámiid 18. konfereansa gidde Ruošša ráđđehusa ja Murmánskka fylkka ráđđehusa fuopmášumi dasa, ahte oljobohcci huksen guohtueatnamiid čađa Guoládatnjárggas doalvu divokeahtes čuovvumušaide.

Sámiid 18. konfereansa gáibiđa, ahte Murmánskka fylkka ráđđehus loahpaha dán proševtta, mii rihkku sámiid vuoigatvuođaid.

Sámekonfereansa maddái ávžžuha Ruošša ráđđehusa ja Murmánskka fylkka ráđđehusa dáhkidit dasa ahte buot boahhti ávkkástallanproševttat sámi guovlluin čađahuvvojit lihtodallamiid vuođul ja ovttasbargun sámiiguin.

9. Cealkámuš sámegiela ja sámii kultuvrra birra

Sámiid 18. konfereansa lea oaidnán, ahte sámegiela ja sámii kultuvra dilli ii leat buorre. Sámegiella ja sámii kultuvra áitojuvvo mángga láhkai. Stáhtaid eiseváldit eai maid lasit ruhtadoarjagiid sámii kulturássiide. Sámekonfereansa ballá, ahte jus dát dilli ii rievdaduvvo, de min mánát ja nuorat masset sámegiela, kultuvra ja sámii ruohtasiid.

Mii leat huksen ovttasbargguid, iešstivreorganaid ja daid geavdagaid. Vaikko mii leat šaddan dovddusin ja min leat dohkkehan álbmogin, de min mearkkašupmi álbmogin, gávppašanguoibmin, buvttadeaddjin, diehtogáldun ja ráđđádallin lea marginaliserejuvvon.

Mii orrut maiddá gáidan iežamet árbevirolaš eallinvuogis. Mii leat hábmen sámii hálddahusorganaid. Mii leat bastán joatkit sámii árbevirolaš ealáhusaiguin. Mii leat šaddan dovddusin sisriikalaš ja riikkaidgaskasaš dásis sápmelažžan: álbmogin, mas lea vuoigatvuohta iežas gillii, kultuvrii ja eallinvuohká. Mii sápmelaččat diehtit dan ja mii diehtit maid ahte mii rievdat oppa áigge. Min eallinbiras, ealáhusat, beaive- ja jahkerytma, min bearašádejuvvo, ekonomii, teknihkka maid mii geavahit, min diđovašvuohta rievda oppa áigge. Ovddeš sámii eallinvuohki báhcá beaive beaivvis ain dobbelii.

Min diehtu, min jurddašuvuohki, vásihanvuohki, eallinvuohki, árvvut ja vuohki mo hábmet luonduádejuvvo ja ádejuvvo eará olbmuid birra, dat rievda. Nuppiin sániin dat jávká, vajáduvva ja dan sadjái boahť juoga eará unnanažžii ja jiena jávohaga. Mii eat leat goassege vuostálastán dihtolágan ovdaneami. Árbevirolaš ealáhusathan leat vuodđuduvvan eatnama ja dan resurssaid geavaheapmái. Ja geavahanvuogiid jievddalaš ovdaneapmái, mii leamaš eallineaktun garra diliin. Buot dát geavaheapmi leamaš dan mielde mo eanan suvdá. Dakkár várjaleaddji oktavuohť eatnamiin, ealiheaddjiin, leamaš buot jurddašeami vuodđun. Dán dieđu gohčodit árbevirolaš diehtun ja árbevirolaš máhtun.

Mii leat oahppan geavahit oarjemáilmmi demokratia ávkin, leat oahppan gáibidit ja hárganan gáibidit ja vel ožžonge ruđa, soames háve juoba lánhanuppástusage.

Adnetgo mii iežamet vanhemiid doarvái árvvus? Min nissonolbmuid, min mánáid? Nákcetgo mii fuolahit vai sii šaddašedje gitta min kultuvrii, vaikko olles beaivvi gaccašedje eará árvomáilmmi oahpu? Nákcetgo mii fuolahit das ahte skuvlii mannan ii mearkkaš dan ahte galgá gáidat iežas kultuvrras? Nákcetgo mii garvit darváneames jugešvuhtii, iešsoardimiidda, inestii, servošiidda, mat leat illávejiid dušše danne go dat leat sápmelaččat?

Vai mii ceavzašeimmet, mii fertet ráhkadišgoahťit strategiid dain eallima ceavzineavttuin, maid mii eat galgga massit vai bisuhat iešvuohtamet.

Nubbi bákkolaš lánki lea dikšugoahťit min hávváduvvan vuoignamet. Dás ii leat ulbmilin maŋos mannat, baicce leat figgamin dásseddui árbevirolaš eallinvuogi ja ođđáigge metodaid gaska.

Sámiid 18. konfereansa ávžžuha Sámiráđi nannet sámi kultuvrra ja sámi árvvuid vuodđun iežas bargguin ja ná leat ofelažžan ain ovddosguvlui ja hápmet ja ollášuhttit sámekulturpolitihkálaš doaibmaplána.

10. Cealkámuš Sámi Allaskuvlla birra

Sámiid 18. konfereansa doarju Sámi Allaskuvlla ortniiduvvama Sámi Universitehtan ja sávvá doaimmat dán ulbmila ektui nannejuvvojit. Sámiid allaoahpahus lea dál ordnejuvvon iešguđet riikkaid lágaid ja vuogádagaid mielde.

Sámekonfereansa doarju ovttasbarggu ja rahčamuša allaoahpahusa harmoniserema ektui.

Sámekonfereansa biddá buot riikkaid, gos sámit ássat, searvat ovttas sámiiguin sámi allaoahpahusa ja dutkama nannenbargui ja biddá stáhtain dán bargui resurssaid.

11. Cealkámuš SameNeta ruhtadeami birra

Duogáš

SameNet lea konferánsa- ja epoastapográmma internehtas mas leat badjel 6000 geavaheaddji (golggotmánnu 2004). SameNet lea vuosttažettin fálaiddat, nu go namma muitala, sámi organisašuvnnaide, institušuvnnaide ja ovttaskas olbmuide. Sámi Oahpahusguodásj lea bidjan ollu návccaid SameNeta huksemii. Prošeakta @stoahppa, mii lea ruhtadan SameNeta loahpahuuvui čakčamánu 20. beaivvi 2004. Samij Áhpádušguodásj Johkamohkkis lea 3 jagi bargan oččodit bastevaš ruhtadeami SameNetii, muhto ii leat lihkostuvvan.

SameNet ásehii suoidnemánu 1. beaivvi 2004 divvaga privahta geavaheddjiide ja organisašuvnnaide ruhtadandihte doaimma muhto sii leat ožžon sisa dušše beali bušehterejuvvon dietnasiin.

Samij Áhpádušguodásj lea dál bargamin davviriikkalš interreg-ohcamušain oažžun dihte ruhtadeami SameNetii jagiide 2005-2006. Sii leat váldán oktávuođa ovttasbargoguimmiiguin Norgga ja Suoma bealde. Našunála ruhtadeapmi ohccojuvvo Sámedikkiin Norgas, Ruoŋas ja Suomas. Skuvla ohcá ruhtadeami maid EU Ulbmil 1-prográmmas molssaeaktun. Maŋimus molssaeaktu lea ollásit ruhtadit geavaheaddjidivvaga bokte SameNeta danláhkai ahte buot geavaheaddjit gártet máksit.

Jus Samij Áhpádušguodásj ii oaččo doarjaga SameNeta doibmii de lea ballu ahte SameNeta doaimma heaittihuvvo juovlamánu 31. beaivvi 2004.

Cealkámuš

Sámiid 18. konfereansa oaivvilda ahte min ruhtajuolludeaddji eiseválddit berrejit vuoruhit barggu ahte bisuhit SameNeta danin go neahtta lea dehálaš gulahallangaskaoapmi sápmelaččaide rájáid rastá. Dákkár gulahallangaskaoapmi oanida guhkes gaskkaid Sámis. SameNeta lea dehálaš fáladahkan, man nuorat ja studeanttat geavahit, ja mii ain boahhteáiggisge berre leat nuvttá geavaheddjiide.

Sámiid 18. konfereansa oaivvilda ahte almmolaš eiseválddiin lea ovddasvástádus ruhtadit SameNeta boahttevaš doaimma. Sámekonfereansa ávžžuha Sámedikkiid Norggas, Ruoŋas ja Suomas juolludit prošeaktaruđaid unnimusat guovtti jahkái (2006-2007), vai ohccojuvvon Interreg-ruđat sáhttet máksojuvvot, dehe eará ládje veahkehit vai doaimmaruđat eará gálduin juolluduvojit.